

Kinesisk biopolitik och det globala befolkningsdramat

Börje Ljunggren

Chinese biopolitics and the global population drama

In the spring of 2023, the world press was filled with articles about China's declining population. In 2022 it would decrease for the first time since the years 1958-61, when Mao's Great Leap Forward cost the country in the order of 45 million lives.

It was certainly dramatic that the Chinese population started to decline, and that India's population was now larger than China's – in April 2023 both countries had a population of just over 1.4 billion, in China's case declining, in India's, with its young population, on the way up. However, China's demographic decline should not really have been big news, since it has been obvious for a couple of decades that this would happen, as a direct result of China's extreme one-child policy.

China is probably the country in the world facing the biggest demographic challenges, with dramatic consequences in terms of both labor supply and aging, and society in general. However, China's demographic challenge is not unique. Until 2050, according to UN forecasts, the size of the population is expected to decrease in 61 countries. No less than two-thirds of humanity lives today in countries where the fertility rate is below 2.1 children per woman, the level that is the prerequisite for a long-term stable population. In 2000, the figure was 2.7.

The world is rapidly moving towards aging societies. The patter of children's feet is drowned out by the clatter of sticks (*The Economist* 2023). "In China's case, this development is already a fact that no party decree rules over. In Shanghai, China's "most modern" city, a "one-child culture" prevails today. China's women, an increasingly important part of the country's workforce, have gone on "birth strike".

Xi Jinping's dream of China's rebirth looks injured, and drastic measures can be expected to reverse the fertility curve. However, no biopolitical solution is in sight, and the country is becoming increasingly demographically imbalanced. What ultimately matters in the prevailing anthropocene era is that reforms are sustainable.

Börje Ljunggren är Ph.D., f.d. ambassadör i Kina, senior medarbetare vid Utrikespolitiska institutet och associerad vid Harvard University Asia Center.
E-post: ljunggren.borje@gmail.com

Det globala befolkningsdramat

Våren 2023 var världspresen fylld av artiklar om Kinas sjunkande folkmängd, om att den under 2022 minskade för första gången sedan åren 1958–61, då Maos Stora språng kostade landet i storleksordningen 45 miljoner liv (Dikötter 2010).

I början av 2023 uppgav de kinesiska myndigheter officiellt att antalet födda under 2022 uppgick till 9,56, medan antalet döda uppgick till 10,4 miljoner (Stevensson & Wang 2023). *Asia Times* hade rubriken ”Kinas demografiska tidsbomb har börjar ticka”. En konsekvens var att Indien gick om Kina som världens folkrikaste nation.

Det var förvisso dramatiskt att den kinesiska folkmängden börjat minska, och att Indiens folkmängd nu var större än Kinas – i april 2023 hade båda länderna en folkmängd på drygt 1,4 miljarder, i Kinas fall på väg ner, i Indiens, med dess unga befolkning, på väg upp. Kinas demografiska nedgång borde dock egentligen inte ha varit någon stor nyhet, då det sedan ett par decennier tillbaka varit uppenbart att så skulle ske, som en direkt följd av Kinas extrema ettbarnspolitik. Det var dömt att inträffa och 2022 – eller ännu tidigare – blev året då det skedde.

Någon verkligt signifikant händelse skulle själva ”omkörningen” inte ha varit om det bara handlade om att Indiens befolkning blivit marginellt större. Det verkligt dramatiska bestod i att Kinas befolkning förväntades minska till klart under en miljard – kanske ända ned till 800 miljoner – medan Indiens folkmängd skulle öka till 1700 miljoner, innan den stabiliserades och började minska. År 2100 skulle Indiens befolkning enligt FN:s World Population Prospects medianprognos vara dubbelt så stor som Kinas (United Nations 2022).

Kina är sannolikt det land i världen som står inför de största demografiska utmaningarna, med dramatiska konsekvenser vad gäller såväl arbetskraftutbud som åldrande, och samhället i stort. Kinas demografiska utmaning är dock inte unik. Enligt FN:s senaste befolkningsprognos, kommer folkmängden i världen att öka från dagens 8 miljarder till, i medianscenariot, 9,7 miljoner 2050 och 10,4 miljarder vid sekelskiftet. En ökning större än världens totala folkmängd – ca 2 miljarder – år 1900. Ett växande antal länder står samtidigt inför en *fertilitetsimplosion*. Fram till 2050 förväntas enligt FN:s prognoser folkmängden i 61 länder, varav många i Europa, minska med åtminstone 1 procent, varav närmare hälften med 10 procent eller mer. Inte mindre än två-tredjedelar av mänskligheten lever i dag i länder där fertilitetstalet ligger under 2,1 barn per kvinna, den nivå som är förutsättningen för en långsiktigt stabil folkmängd. År 2000 var siffran 2,7.

Över hälften av den globala befolkningsökningen fram till 2050 förväntas ske i åtta länder – Kongo (DRC), Egypten, Etiopien, Indien, Nigeria, Pakistan, Filippinerna, och Tanzania. Den stora samlade ökningen sker i Afrika söder om Sahara där kvinnor i genomsnitt fortfarande föder 4,6 barn – och

barnadödligheten förblir hög. Redan 2050 kommer folkmängden att ha fördubblats. Också där sker dock förändringar. År 2050 förväntas den globala fertilitetsnivån enligt FN:s medelprognos att ha fallit till 2,1 (UNFPA 2023).

Japan var det första exemplet på bestående minskning. Landets folkmängd har sjunkit sedan 2010 och beräknas komma att gå från 124 miljoner år 2022 till 75 miljoner 2100, en minskning med en dryg tredjedel. Landet är ett exempel på ”hyperåldrande”, med djupgående förändringar för hela samhället. Kina beskrivs nu i liknande termer. Paul Krugman talar om Kina som ”ett nytt Japan” (Krugman 2023).

De för närvarande allra lägsta födelsetalen i världen gäller Sydkorea. I en artikel i *New York Times* i december 2023 ställs frågan ”Is South Korea disappearing?”. Provisoriska data för 2023 visar på fertilitetstal på 0,7, vilket om de bestod skulle innebära en minskning från nuvarande 51 miljoner invånare till ensiffriga tal. Författaren menar dock att så inte kommer att ske, men att folkmängden skulle kunna falla till 35 miljoner på slutet av 2060-talet, vilken skulle ”försätta Sydkorea i en samhällskris” (Douthat 2023).

Det verkligt dramatiska i det vi nu bevittnar är att problemet inte längre är att det föds för många barn, utan att hela två-tredjedelar av mänskligheten, ”plötsligt”, lever i länder med låga fertilitetstal. Enbarnsfamiljer blir allt vanligare. Och allt detta sker utan drastisk kinesisk biopolitik.

Hela ”befolkningsfrågan” omdefinieras, ännu en gång. En given referenspunkt är Malthus ”befolkningspessimism”. I *An Essay on the Principles of Population* (1798) konstaterade han, utifrån den tidens förutsättningar, att mänskligheten hade en benägenhet att bli fler då livsmedelsproduktionen ökade och att det ledde till att man föll tillbaka till ruta ett. ”Överflöd” innebar därmed befolkningstillväxt snarare och förbättrad levnadsstandard, en ”Malthusiansk fälla”. Jordens folkmängd uppgick vid den tiden – 1800 – till ca en miljard.

Under 1800-talet växte dock också en ”pronatalistisk” uppfattning fram. Under gott ledarskap skulle befolkningen växa. I början av 1900-talet blev födelsekontroll en viktig fråga, pådriven av en framväxande kvinnorörelse, och på 1920-talet skapade preventivmedel nya möjligheter, med Indien år 1950, som det första landet med ett nationellt familjeplaneringsprogram med definierade målsättningar. Hälsovårdens utveckling, med möjligheter att med vaccinationer bekämpa malaria och andra epidemiska sjukdomar, innebar samtidigt dramatiskt lägre dödlighetstal.

Under slutet av 1940-tal inleddes som en följd vad som skulle visa sig vara en neo-Malthusiansk era, med alarmerande varningar för överbefolkning, miljöhot och matbrist. På 1960-talet växte en allt större oro fram för en ”befolkningsexplosion” med Paul Ehrlichs bok *The Populations Bomb – Population Control, or Race to Oblivion* (1968), följd av Paul och Anne Ehrlichs *Population, Resources, Environment: Issues In Human Ecology* (1970). Båda inom ett par år i svensk översättning. ”Med hänsyn till dagens teknik och beteendemönster”

var, konstaterade de, ”jorden redan kraftigt överbefolkad”. Radikala befolkningsbegränsande åtgärder förordades.

Ekonomen och systemteoretikern Kenneth Boulding var en annan viktig röst. Redan i hans bok *The Meaning of the 20th Century – The Great Transition* (1964) lägger han fram ett även för sin tid skrämmande förslag. Som en möjlighet att hantera ”befolkningsfällan” föreslår ett ”marknadsbaserat licenssystem”. Varje flicka skulle då hon närmade sig könsmognad erbjudas ett certifikat – ett ”decichild” som berättigade henne till ett barn om hon sammantaget hade möjlighet att införskaffa tio sådana certifikat. ”Rika och ”philoprogenerativa” kunde köpa licenser från fattiga, nunnor ogifta kvinnor och så vidare.” Gunnar Myrdals *Asian Drama: An Inquiry into the Poverty of Nations* (1968), med fokus på Sydasiens, passar väl in i denna dystopiska tradition. På ett mer rasbiologiskt plan utvecklades tankar om önskvärda arvsanlag (eugenik). Jordens befolkning uppgick vid denna tid – ca 1970 – till mindre än 4 miljarder.

Mer optimistiska röster vad gällde särskilt marknadens och teknologins betydelse växte fram. Den gröna revolutionen, baserad på växtförädling och nya odlingsmetoder, var en viktig anledning till den större utvecklingsoptimism som växte fram under 1970-talet (en av de absoluta förgrundsgestalterna, den indiske agronomen och ekonomen M. S. Swaminathan gick i september innevarande år bort vid 98 års ålder). Nackdelarna har senare blivit uppenbara, men åtskilliga hundratals miljoner överlevde tack vare denna ”revolution”. En rad faktorer samverkade till minskat barnadödlighet och ökad förväntad livslängd. En viktig dimension var den fokusering på kvinnors hälsa som kom att prägla FN:s befolkningskonferens år 1994 – The International Conference on Population and Development – i Kairo.

I dag är jordens befolkning mer än dubbelt så stor – drygt 8 miljarder – som 1970. Trots denna ökning visar FN:s *Human development index*, ett sammanfattande mått på mänsklig utveckling – i koncentrat, förväntad livslängd, läskunnighet och levnadsstandard – lanserat år 1990 med ekonomipristagaren Amartya Sen som en av huvudarkitekterna, på betydande förbättringar. Under tre decennier, 1990–2020, steg det samlade globala indexet (0–1) från 0,60 till 0,74, för att sedan under pandemiåren, falla tillbaka till 0,72, en tillbakagång med fem år i förhållande till indexets förväntade utveckling. En markant utveckling har sålunda skett sedan 1990, illustrerad av att den förväntade livslängden i dag (73 år) är sju år högre än 1990. Spännvidden (50–84 år) förblir mycket stor (WHO 2023).

Samtidigt som världen är på väg mot en folkmängd år 2100 som är fem gånger större än den år 1900 talas det om en ”population collapse”, inte för att det bevisligen skulle vara omöjligt att föda en befolkning på över tio miljarder eller därför att klimatet faktiskt föröds, utan därför att det moderna samhället med dess sammantagna upplevda förutsättningar gör att allt fler unga familjer vill ha mindre än två barn.

Världen går mot åldrande samhällen. Smattret av barnfötter dränks, konstaterar *The Economist* i ett nummer med focus på "the baby-bust economy", av slamret från käppar (*The Economist* 2023). "Lösningen" är, som UNFPA understryker, inte nya tvingande befolkningsåtgärder utan en politik som främjar kvinnors valfrihet. Vi har, konstaterar Mikko Myrskylä, chef för Max Planck-institutet för demografisk forskning, nått ett tillstånd "där att ha barn i växande grad är ett val som människor själva gör, i stället för på något sätt påtvingat av sociala strukturer" (Leatherby 2023).

I Kinas fall är denna utveckling redan ett faktum som inga partidekret rår på. I Shanghai, Kinas "modernaste" stad, råder idag en "ettbarnskultur". Kinas kvinnor, en allt viktigare del av landets arbetskraft, har gått i "födelsestrejk" (Yang 2023). Landets folkmängd förväntas enligt FN:s medelprognos sjunka från dagens drygt 15 procent av världens befolkning till mindre än 10 procent år 2100.

Kinas inverterade befolkningspyramid – och demografiska återvändsgränd

Under lång tid har Kina haft fördelen av en ung befolkning – man har åtnjutit vad som i den internationella litteraturen kallas "the demographic dividend". Den eran är definitivt över för Kina, men inte på länge än för Indien med dessa unga befolkning. Enligt Kinas nationella kommitté för åldrandefrågor kommer de som är 60 år eller äldre att år 2053 uppgå till närmare en halv miljard. Åldrandet blir ett präglade nationellt tillstånd. Landet får en inverterad befolkningspyramid. Betecknande är att efterfrågan på vuxenblöjor redan 2025 förväntas överstiga efterfrågan på barnblöjor, med lysande framtidsutsikter för tillverkarna, men knappast för landet (Lewis 2021).

Under närmare 40 år gällde "ettbarnspolitiken". Grunden lades i och med folkrepublikens tillkomst. Mao Zedong etablerade idén om interventioner från partistatens sida för att reglera befolkningsutvecklingen. Valet av livspartner var inte en privat sak. Kina utvecklade vad Harvard-professorn Susan Greenhalgh kallat en "leninistisk biopolitik" (Greenhalgh 2008). Att ha barn var inte längre bara en fråga för familjen utan en del av en nationell befolkningspolitik. Mao hade dock en i princip positiv syn på befolkningstillväxt. En större folkmängd skulle göra nationen starkare och motståndskraftigare mot yttre hot. Mänsklig reproduktion var bara en annan form av produktion.

Födelsestalen förblev, med undantag för åren under det förödande Stora språnget, höga och folkmängden växte som en följd i allt snabbare takt i och med att dödligheten nedbringades. Redan 1965 hade dödlighetstalen halverats som en följd av djupgående strukturella förändringar och stora masskampanjer och program av olika slag, som "de tre renligheterna", vaccinationer och alfabetisering. Detta fick till följd att folkmängden växte med mer än 2 procent

per år, och ett par decennier efter revolutionen, i början av 1970-talet, började folkmängden närma sig 900 miljoner, mer än 300 miljoner fler än vid folkrepubliken tillkomst. Den kinesiska ledningen började betrakta ökningstakten som ett växande problem. Spannmålsbristen fick också Mao att tänka om. År 1971–73 lanserades en kampanj, ”senare, glesare, färre”, för senare äktenskap, längre intervall mellan barnen och färre barn. En nedgång hade redan börjat förmärkas. Nu nedbringades antalet födslar till under tre. Kina var på god väg mot en hållbar nivå!

Deng Xiaoping, som två år efter Maos död övertog rodret, ville emellertid, som en del av sin moderniseringspolitik, gå betydligt längre än den i sig radikala politik som fördes. Under åren 1979–1981 lanserades ”ettbarnspolitiken”, det kanske mest drastiska nationella befolkningsprogram som världen någonsin skådat. Den inslagna vägen, att fortsatt successivt sänka födelsetalen, övergavs. Deng ville radikalt minska befolkningstillväxten och satsa kraftfullt på att förbättra befolkningskvaliteten – hans tänkande var ”bionationalistiskt”.

I januari 1981 lanserades order Nr 1 där det sades att kadrer skulle använda legala, administrativa och ekonomiska medel för att förmå familjer att bara ha ett barn. Ettbarnspolitiken var, förklarade Deng i en rad tal, en förutsättning för att Kina skulle kunna ”komma i kapp” omvärlden. Politiken utvecklades till vad Susan Greenhalgh, betecknat som ”totalistisk demografisk ingenjörskonst” (Greenhalgh 2008). Det fanns ingen tid att förlora. I sin roman *Yngel*, utgiven på svenska 2015, skildrar Nobelpristagaren Mo Yan, i en djupt samhällskritisk satir, effekterna på samhället, och särskilt för kvinnorna. En rättrogen barnmorska utför till fulländning sin tragiska plikt.

Politiken ledde till en mycket utbredd förekomst av tvångsaborter och tvångssteriliseringar och extrema flertal i födelsetalen för pojkar. Flickor har ”saknats” genom hela Kinas historia. Ettbarnspolitiken förstärkte effekterna av djupt rotade kulturella preferenser. Proportionerna blev sedan ettbarnspolitiken lanserades alltmer onormala. Utvecklingen accelererade då det blev möjligt att med ultraljud bestämma ett fosters kön. Denna djupa genusorättvisa är vad Nobelpristagaren Amartya Sen kallat ”*de saknade kvinnorna*”. Enligt Sens uppskattningar saknades 50 miljoner kvinnor i Kina (Sen 1990). Normalt föds 103–106 pojkar på 100 flickor. År 2012 föddes enligt officiella kinesiska siffror 118 pojkar på 100 flickor, och för det andra barnet var denna könskvot så hög som 140:100. Alltjämt beräknas enligt Världsbanken 112 pojkar födas per 100 flickor, med ännu större skillnader, i synnerhet på landsbygden, för det andra barnet (World Bank 2023).

Ettbarnspolitiken ”lyckades” så väl *och drevs under så lång tid* att landet försattes i en ohållbar demografisk situation, en demografisk implosion. Vetenskapliga argument avvisades länge av det självtillräckliga partiet, men 2015 övergavs ettbarnspolitiken för en mer nativitetsfrämjande tvåbarnspolitik,

följdriktigt utan att den tidigare politiken sades ha varit felaktig. Det stod dock snart klart att den sent omsider genomförda tvåbarnspolitiken inte hade avsedda effekter, och att den oundvikliga nedgången skulle komma att sätta in tidigare än väntat. På detta sluttande plan lanserade partiet i maj 2021 en trebarnspolitik, med samma uteblivna demografiska effekt. Kommunistpartiet får nu skörda frukterna – rekyleffekten – av sin biopolitik.

I dag ligger Kinas fertilitetstal enligt landets nya folkräkning på 1,2, lägre än den *faktiska* nivån (1,4) under enbarnspolitiken, och långt under den nivå som krävs för en långsiktigt stabil folkmängd, men inte lägst i världen. Flera länder i Europa ligger på samma låga nivå och positionen som lägst i världen intar Singapore och Sydkorea där det bara föds ett barn (1,1) per kvinna. Under kommande decennier kommer Kinas folkmängd att minska på ett sätt som i *omfattning* saknar motstycke. Vid sekelskiftet kommer Kinas folkmängd enligt FN:s medianalternativ att ha fallit från dagens drygt 1,4 miljarder till något strax under 800 miljoner år 2100. Kombinationen av en låg och sjunkande andel fertila kvinnor, 2022 sjönk antalet med fyra miljoner, och ett fertilitetstal som trots den nya befolkningspolitiken ligger sjunkit till 1,2 barn per kvinna leder obönhörligen till en sjunkande befolkning.

I maj 2021 såg det kinesiska kommunistpartiet sig nödgat att tillgripa censur mot den egna partikontrollerade pressen. China News Network hade publicerat en artikel som sade att varje medlem i partiet, 98 miljoner inalles, "skulle axla ansvaret för landets befolkningspolitik med skyldighet att handla i enlighet med landets trebarnspolitik. Ingen medlem skulle använda sig av någon ursäkt, objektiv eller personlig, för att inte gifta sig eller ha barn, och inte heller för att bara ha ett eller två barn" (*The Guardian* 2021). Påbudet utlöste ett sådant viralt ramaskri att det snart togs bort från nätet. Xi Jinping har sen dess anpassat budskapet och utlovat "en nationell politik för att få upp födelsetalen" (Stevenson 2023). I november 2023 genomfördes en omfattande nationell undersökning i syfte att förbättra förutsättningarna för den nationella befolkningspolitiken (*The Guardian* 2023).

Omfattande sociala reformer vad gäller inte minst barnomsorg, föräldraledighet och kvinnans ställning i samhället skulle krävas för att den nya befolkningspolitiken skulle *börja* få effekt. Pensionsåldern skulle behöva höjas från dagens låga nivåer – 60 år för män och 55 för kvinnor – och det skulle i sin tur kräva att landets underfinansierade och fragmenterade pensionssystem ersattes av ett finansiellt hållbart nationellt pensionssystem. En radikalt förändrad invandringspolitik, fjärran från dagens "kinesiska mur", utgör ännu en förutsättning. Långsiktigt skulle en välfärdspolitik av ett slag som i dag ter sig avlägsen i annat än landets rikaste regioner krävas (Nationellt Kunskapscentrum om Kina 2023).

Jag påminner mig ett besök i Stockholm år 2002 av en av medlemmarna av kommunistpartiets politbyrå. Det primära syftet med hans besök var att

studera svensk arbetsmarknads- och jämställdhetspolitisk. Hans togs emot av dåvarande vice statsministern Margareta Winberg. Winberg förklarade att det egentligen kokade ner till ett antal avgörande reformer: särbeskattning, barnomsorg, utbildning, äldreomsorg, och pensionssystem. Inte konstigare än så, förklarade hon, men lång väg kvar för Kina. Under Xi har kvinnans ställning i flera hänseenden snarast försämrats. Kvinnor som satsar för mycket och för länge på utbildning och egen karriär riskerar i Xis Kina att bli ”överblivna kvinnor”.

Den teknologiska utvecklingen med robotar och artificiell intelligens (AI), där Kina storsatsar, kommer att minska effekterna av den snabbt sjunkande tillgången på arbetskraft. Men, faktum kvarstår, Kina står inför en på många sätt unik – i stora stycken självförvållad – demografisk utmaning, med globala konsekvenser.

Med biopolitiska metoder kunde man framtvinga lägre födelsetal, men att förmå dagens unga, urbana kineser att under pressade levnadsbetingelser skaffa tre barn klarar ingen biopolitik. Det ter sig, också ur internationellt perspektiv, som ett ouppnåeligt mål.

Kinas utveckling under de senaste decennierna handlar förvisso inte bara om några exceptionella decennier av tvåsiffriga tillväxttal. Klyftorna, och i synnerhet förmögenhetsklyftorna, har vuxit dramatiskt, men mer än 850 miljoner har enligt Världsbanken lyfts upp ovanför fattigdomsstrecket, och 2020 annonserade Kina att den djupa fattigdomen var utplånad. Branko Milanovic, en av världens ledande auktoriteter på global inkomstfördelning, har beskrivit Kina som en ”sumobrottare” som genom sitt fattigdomslyft dramatiskt minskade den globala fattigdomen, och möjliggjorde förverkligandet av FN:s millenniemål att halvera fattigdomen i världen (Milanovic 2016).

Men fattigdomen och otryggheten förblir utbredd, och inkomstklyftorna är stora. Gini-koefficienten för inkomster, måttet på ett lands inkomstspridning, har under de senaste åren sjunkit något, men förblir hög (0,38) och förmögenhetsklyftorna – symboliserade av oligarkerna – är lika extrema som i västvärlden. De utsatta migrantarbetarna, fångna i det strängt kontrollerande *hukousystemet*, ofta skilda från sina familjer utan rättigheter i Kinas storstäder, uppgår enligt *China Labour Bulletin* (2022) fortfarande till närmare 300 miljoner. Medelklassen har samtidigt fortsatt att växa, till dagens 400 miljoner, men partistatens fördjupning har medelklassen inte kommit att spela den pådrivande roll som många bedömare förväntat sig. Civilsamhället har förkrympt. Förväntningarna på större öppenhet har uppdämts. Det alltmer urbana samhället väljer i sin materiella strävan en livsstil byggd på få barn. Särskilt i stora städer som Shanghai har, som konstaterats ovan, en *ettbarnskultur* vuxit fram, präglad av ettbarnspolitikerna och det moderna stadslivets villkor vad gäller livsstil, ekonomi, bostad och barnomsorg och jämställdhet. Unga par väljer

”dubbel inkomst, inga barn”. Få andra länder har, konstaterar UNFPA, lyckats vända en så negativ nedgång i barnafödandet (UNFPA 2023).

Givna teman vid den tjugonde partikongressen i oktober 2022 var Kinas fortsatta framgångar under partiets ofelbara ledning, framgångar som västvärlden anses vilja förneka Kina. Likaså givet var konstaterandet att landet står inför utmaningar utan motstycke, utmaningar som ställer krav på partiets fasta ledarskap. Ett tema med särskilt bäring på partistaten var satsningen på ”folkets välbefinnande” (common prosperity), sysselsättning, hälsa och skola, ett för Xi Jinpings auktoritära ordning naturligt tema. Den växande betoningen av statens – och partiets – roll, innebär samtidigt växande hot mot de krafter som gjort Kina till ett långt mer ekonomiskt framgångsrikt och innovativt land än vad konventionell visdom kunnat föreställa sig. Den fördjupade leninistiska ordningen leder till en konformism som förkväver oundgänglig social kreativitet.

En demografisk nedgång av den omfattning som i dag förutspås skulle oundvikligen få geopolitiska konsekvenser såväl globalt som regionalt, med oundvikliga frågor vad gäller den samtidiga fördubblingen av Indiens befolkning. Konsekvenserna vad gäller de sino-indiska relationerna har nyligen väckts av bland andra Graham Allison, som dock starkt betonar Indiens många begränsningar (Allison 2023). Xi Jinpings dröm om Kinas pånyttfödelse ter sig skadeskjuten och drastiska åtgärder kan förväntas för att vända fertilitetskurvan. Någon biopolitisk utväg gives dock inte.

Planetens gränser är redan överskridna. Ur denna existentiella kris ska förhoppningsvis en ”ekologisk restoration” ske, i den antropocena tidsåldern (Rockström 2022). Kina är en central del av det dramat. I dag svarar landet för närmare en tredjedel av de globala koldioxidutsläppen.

Bibliografi

- Allison, Graham, 2023. “Will India Surpass China to Become the Next Superpower?”, *Foreign Policy*, June 24, 2023.
- Boulding, Kenneth E., 1964. *The Meaning of the 20th Century – The Great Transition*. Harper.
- Davidson, Helen, 2021. “China: editorial says Communist party members must have three children”, *The Guardian*, December 10, 2021.
- Dikötter, 2010. *Mao's Great Famine: The History of China's Most Devastating Catastrophe*. Bloomsbury.
- Douthat, Ross, 2023. “Is South Korea Disappearing?”, *The New York Times*, December 2.
- Ehrlich, Paul R., 1968. *The Population Bomb – Population Control, or Race to Oblivion*. Sierra Club/Ballentine books.
- Ehrlich, Paul R. & Ehrlich, Anne H., 1970. *Population, Resources, Environment: Issues In Human Ecology*. Freeman.

- Greenhalgh, Susan, 2008. *Just One Child: Science and Policy in Deng's China*. University of California Press.
- Kazmin, Amy & Giles, Chris, 2023. "Italian birth rate hits lowest level since 1861 as cash incentives fail to deliver", *Financial Times*, April 8, 2023.
- Krugman, Paul, 2023. "The Problem(s) With China's Population Drop", *The New York Times*.
- Lewis, Leo & White, Edward, 2021. "Nappy manufacturers shift focus in China from infants to elderly", *Financial Times*, November 29, 2021.
- Ljunggren, Börje, 2017. *Xi, makten och utmaningarna*. Hjalmarsson & Högberg.
- Leatherby, Lauren, 2023. "How a Vast Demographic Shift Will Reshape the World", *The New York Times*, July 16, 2023.
- Milanovic, Branko, 2016. *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press.
- Myrdal, Gunnar, 1968. *Asian Drama: An Inquiry into the Poverty of Nations*. Pantheon.
- Nationellt Kunskapscentrum om Kina (NKK), 2023. *Kinas demografiska utveckling och dess betydelse för framtiden*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.
- Rockström, Johan et al., 2023. "Safe and just Earth system boundaries", *Nature*.
- Sen, Amartya, 1990. "More Than 100 million Women Are Missing", *The New York Review of Books*, December 1990.
- Stevenson, Alexandra & Wang, Zishu, 2023. "China's Population Falls, Heralding a Demographic Crisis", *The New York Times*, January 16, 2023.
- The Economist*, 2023. "The baby-bust economy – Global fertility has collapsed, with profound economic consequences", June 3rd to 9th, 2023.
- The Guardian*, 2023. "China to hold nationwide survey on population changes as birthrate plummets", October 10, 2023.
- United Nations, 2022. *World Population Prospects 2022*.
- United Nations Development Program, 2023. *Human Development Report 2023*. United Nations.
- UNFPA, 2023. "8 billion Lives, Infinite Possibilities – the case for rights and choices", *State of World Population 2023*.
- World Bank, 2023. *ATLAS of Sustainable Development Goals 2023*.
- WHO, 2023. *The Global Health Laboratory*.
- Yang, Yuan, 2023. "China's women make a strong case with a birth strike", *Financial Times*, January 21/22, 2023.